

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

А. Й. Лур'є
І. В. Удалов
А. В. Кононенко

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГІДРОГЕОЛОГІЇ

Навчально-методичний посібник

Харків – 2020

УДК 556.3 (075.8)

Л 86

Рецензенти:

І. М. Фик – завідувач кафедри мінералогії і петрографії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор геолого-мінералогічних наук, професор;

Г. Г. Стріжельчик – професор кафедри геотехніки, підземних та гідротехнічних споруд Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат геолого-мінералогічних наук;

О. Є. Кошляков – завідувач кафедри гідрогеології і інженерної геології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор геологічних наук, професор.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 2 від 18 грудня 2020 року)*

Лур'є А. Й.

Л 86

Історія та методологія гідрогеології: навч.-метод. посіб. / А. Й. Лур'є, І. В. Удалов, А. В. Кононенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – 104 с.

ISBN 978-966-285-675-0

У навчально-методичному посібнику «Історія та методологія гідрогеології» висвітлено основні питання загальної методології наукових досліджень. Окремо у посібнику розглянуто історію розвитку фундаментальних і прикладних напрямів гідрогеології.

Детально описано питання методології наукової та практичної діяльності в галузі гідрогеології.

Навчально-методичний посібник розрахований на студентів, аспірантів і фахівців у галузі гідрогеології.

УДК 556.3 (075.8)

ISBN 978-966-285-675-0

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2020

© Лур'є А. Й., Удалов І. В., Кононенко А. В., 2020

© Чорна О. Д., макет обкладинки, 2020

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Історія розвитку фундаментальної гідрогеології	6
1.1. Поняття фундаментальної гідрогеології.....	6
1.2. Основні етапи розвитку фундаментальної гідрогеології	7
1.3. Гіпотези та теорії в гідрогеології	13
2. Історія розвитку прикладної гідрогеології.....	19
2.1. Поняття прикладної гідрогеології	19
2.2. Основні напрямки прикладної гідрогеології	19
2.2.1. Проблеми водопостачання, у т. ч. питної води.....	20
2.2.2. Нафтогазова гідрогеологія	22
2.2.3. Руднична гідрогеологія	23
2.2.4. Меліоративна гідрогеологія.....	25
2.2.5. Інженерна гідрогеологія	27
2.2.6. Екологічна гідрогеологія	29
2.2.7. Медична гідрогеологія	30
2.2.8. Промислова гідрогеологія.....	32
2.2.9. Термальні води	34
2.3. Розвиток прикладних напрямів гідрогеології в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна	35
3. Загальні поняття методології наукової діяльності.....	46
3.1. Наукові знання	46
3.2. Методи досліджень.....	48
3.2.1. Методи емпіричних досліджень.....	48
3.2.2. Методи теоретичних досліджень	50
3.2.3. Реалізація методів, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень.....	53
3.3. Наукові принципи та теорії в гідрогеології.....	59
4. Методологія практичної діяльності в галузі гідрогеології.....	64
4.1. Основні етапи та вимоги до гідрогеологічних досліджень.....	64
4.2. Основні напрямки практичної діяльності в гідрогеології.....	66
4.2.1. Планування гідрогеологічних досліджень.....	66
4.2.2. Картування в гідрогеології.....	68
4.2.3. Класифікація і термінологія в гідрогеології.....	71
4.2.4. Моніторинг підземних вод	74

4.2.5. Критерії якості підземних вод.....	77
4.2.6. Оцінка кількості підземних вод.....	80
5. Структура і організація наукової діяльності в гідрогеології.....	84
5.1. Структура наукової діяльності.....	84
5.2. Загальна методологія і практика наукової діяльності.....	86
5.3. Наукові роботи та публікації.....	89
5.3.1. Наукові тези.....	89
5.3.2. Наукові статті.....	92
5.3.3. Монографія.....	95
5.3.4. Дисертаційні роботи.....	97
Висновки.....	101
Список використаної літератури.....	102